

รายงานการประชุม
คณะกรรมการวัดฤทธิสมุนไพร
ครั้งที่ ๒/๒๕๖๓

วันอังคารที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๓๐ น.

ณ ห้องประชุมจำลอง อตฺตโน ชั้น ๑ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ผู้มาประชุม

๑.	นายสำราญ สารบรรณ	รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ประธาน
๒.	นางดาเรศร์ กิตติโยภาส	ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	รองประธาน
๓.	รศ.ภญ.รุ่งระวี เต็มศิริฤกษ์กุล	ที่ปรึกษาคณะทำงานขับเคลื่อนพัฒนาผลผลิต สมุนไพรที่มีศักยภาพ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	อนุกรรมการ
๔.	นายวุฒิพงษ์ อินทรธรรม	ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาพันธุ์โคเนื้อ กรมปศุสัตว์	อนุกรรมการ
๕.	นางสาวศันสนีย์ อรัญวาสี	นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ กรมพัฒนาที่ดิน	อนุกรรมการ
๖.	นางสาวศรีสุดา ไททอง	นักกีฏวิทยาชำนาญการพิเศษ (สถาบันวิจัยพืชสวน) กรมวิชาการเกษตร	อนุกรรมการ
๗.	นายจันท จิตรจักร	นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ กรมป่าไม้	อนุกรรมการ
๘.	นายไชยภูมิ สิทธิวัง	นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	อนุกรรมการ
๙.	นางสาววารุณี จิรวัดนาพงศ์	เภสัชกรชำนาญการพิเศษ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	อนุกรรมการ
๑๐.	นางญานิชศา ธงนำชัยมา	แทน ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	อนุกรรมการ
๑๑.	นายประทีป อารยะกิตติพงษ์	นักวิชาการมาตรฐานชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่ ผู้อำนวยการกลุ่มมาตรฐานสุขอนามัยพืช สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ	อนุกรรมการ
๑๒.	นายสุริยันตร์ ฉะอุ่ม	นักวิจัย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ	อนุกรรมการ
๑๓.	นางสาวอุมารินทร์ โฉมเฉิด	นักวิเคราะห์อาวุโส ๒ สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)	อนุกรรมการ
๑๔.	นายปิยวุฒิ วิหงษ์	หัวหน้ากองธุรกิจผลรักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจเกษตร องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร	อนุกรรมการ
๑๕.	นายจิตติศักดิ์ ศรีปัญญา	ผู้อำนวยการกองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตร และเกษตรกรรมยั่งยืน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	อนุกรรมการและ เลขานุการร่วม

๑๖. นางสาวสิริดา อุปนันท์	แทน ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร	อนุกรรมการและเลขานุการร่วม
๑๗. นางกัญญา อินแพง	แทน ผู้อำนวยการกองพัฒนายาแผนไทยและสมุนไพร กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	อนุกรรมการและเลขานุการร่วม
๑๘. นางสาวสุมนา มณีพิทักษ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ไม่มาประชุม

๑. ผู้แทนองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้
๒. ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นางมณฑกา ธีรชัยสกุล	ผู้อำนวยการกองสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
๒. นางสาวพิชญารัตน์ วรรณวุฒิกุล	เภสัชกรปฏิบัติการ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
๓. นางสาวภัทรมาศ พานพุ่ม	นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
๔. นางสาวกัลยา ดำรงสัจจศิริ	นักสำรวจดินชำนาญการพิเศษ กรมพัฒนาที่ดิน
๕. นางสาวนันทมาศ ทองปลี	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ กรมส่งเสริมการเกษตร
๖. นายจรรุพัฒน์ ทาเกอูจิ	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ กรมส่งเสริมการเกษตร
๗. นางสาวกัลยาภัทร์ แก้วขาว	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน
๘. นายยอดบุญ ศรีสุภาพ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน
๙. นายอณัฐสรกร ดีลา	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน
๑๐. นางสาวศศิธร อินทรชิต	นักวิทยาศาสตร์ปฏิบัติการ กรมป่าไม้
๑๑. นายนราวิษณุ ช่างต่อ	นักวิจัยป่าไม้ กรมป่าไม้
๑๒. นายสมภพ พันธุ์สุวรรณ	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน
๑๓. นางสาวเจนจิรา ลัดดาวรากรณ์	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน

๑๔. นางสาวสุชาพร พวงภู เจ้าหน้าทีวิเคราะห์นโยบายและแผน
กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน
๑๕. นายพงศ์พิพัฒน์ อธิชัยตระกูล เจ้าหน้าทีวิเคราะห์นโยบายและแผน
กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน
๑๖. นางสาวพัชราพรรณ จิระพัฒนกำจร เจ้าหน้าทีวิเคราะห์นโยบายและแผน
กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน
๑๗. นางสาววัชรีย์ เยื่อปุย เจ้าหน้าทีบริหารงานทั่วไป
กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน
๑๘. นางสาวเขมิกา สกุลเกศวีรธรณ เจ้าหน้าทีวิเคราะห์นโยบายและแผน
กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๓๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

นายสำราญ สารบรรณ รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แจ้งที่ประชุมทราบว่า ได้มารับหน้าที่แทนประธานคณะกรรมการท่านเดิม นางอุมาพร พิมลบุตร ที่ได้เกษียณอายุราชการลง ครึ่งนี้เป็นการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๓ โดยจะมีเนื้อหาสาระของการประชุมตามระเบียบวาระการประชุมเพื่อเป็นการติดตามผลการดำเนินงาน และในขณะเดียวกันเป็นการเตรียมความพร้อมรายงานผลการปฏิบัติงานสำหรับ นำเข้าที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติ ในวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๓ นี้ และในขณะเดียวกัน ได้มีการประชุมคณะทำงานก่อนการประชุมครั้งนี้ วาระหลักในวันนี้จะเป็นการติดตามความก้าวหน้าปี ๒๕๖๔ เพื่อพิจารณาปัญหาอุปสรรคที่จะต้องปรับปรุงการดำเนินงานใน ปี ๒๕๖๔ จากนั้นมอบหมายฝ่ายเลขานุการ ทำหน้าที่ในการประชุม ที่ประชุมรับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม

รับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการวัตถุเสพติดสมุนไพร ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓
เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๓

นายจิตติศักดิ์ ศรีปัญญา ผู้อำนวยการกองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน ทำหน้าที่เลขานุการรายงานต่อที่ประชุมว่า ฝ่ายเลขานุการได้จัดทำรายงานการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ ณ ห้องประชุมไชยวงศ์ชูชาติ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และได้มีบันทึกที่ กษ ๐๒๐๗/ว ๙๙๖ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๓ แจ้งเวียนให้ คณะอนุกรรมการวัตถุเสพติดสมุนไพร รับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการวัตถุเสพติดสมุนไพร ซึ่งคณะอนุกรรมการฯ ได้รับรองรายงานการประชุม โดยมีการขอแก้ไขรายงานการประชุม ๙ จุด ดังนี้

๑. หน้าที่ ๑ ผู้มาประชุมในลำดับที่ ๑๓ จาก “นายสุริยันตร์ ฉะอุ่ม” แก้ไขเป็น “นายสุริยันตร์ ฉะอุ่ม”

๒. หน้าที่ ๖ บรรทัดที่ ๓๓ จาก “การขึ้นทะเบียนเกษตรกรสมุนไพร พื้นที่อย่างน้อย ๑ ไร่ สามารถขึ้นทะเบียนได้” แก้ไขเป็น “การขึ้นทะเบียนเกษตรกรสมุนไพร พื้นที่อย่างน้อย ๑ งาน สามารถขึ้นทะเบียนได้”

๓. หน้าที่ ๘ บรรทัดที่ ๒ ข้อ ๒.๑ จาก “งานวิจัยการสร้างเครือข่ายสมุนไพรร” แกะไขเป็น “การสร้างเครือข่ายสมุนไพรร”

๔. หน้าที่ ๘ บรรทัดที่ ๖ ข้อ ๒.๒ จาก “งานวิจัยการพัฒนาการผลิตพืชสมุนไพรรให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ” แกะไขเป็น “การพัฒนาการผลิตพืชสมุนไพรรให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ”

๕. หน้าที่ ๘ บรรทัดที่ ๙ ข้อ ๒.๓ จาก “งานวิจัยการแปรรูปวัตถุดิบสมุนไพรรเพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างรายไดรร” แกะไขเป็น “การแปรรูปวัตถุดิบสมุนไพรรเพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างรายไดรร”

๖. หน้าที่ ๑๑ บรรทัดที่ ๑๘ จาก “เนื่องจากเกษตรกรไม่ได้รับการขึ้นทะเบียน” แกะไขเป็น “เนื่องจากเกษตรกรไม่ได้มาขึ้นทะเบียนทั้งหมด”

๗. หน้าที่ ๑๑ บรรทัดที่ ๒๗ จาก “ดำเนินการ ๑ ปี ๔,๕๐๐ ไร่” แกะไขเป็น “ดำเนินการ ๑ ปี ๔๕,๐๐๐ ไร่”

๘. หน้าที่ ๑๓ บรรทัดที่ ๑๓ จาก “คือศูนย์สารสนเทศของกรมวิชาการเกษตร” แกะไขเป็น “คือศูนย์สารสนเทศของกรมส่งเสริมการเกษตร”

๙. หน้าที่ ๑๕ บรรทัดที่ ๒๔ จาก “เห็นชอบการพิจารณาทบทวนความสอดคล้องแผนปฏิบัติงานของหน่วยงานในการขับเคลื่อนพัฒนาการผลิตผลสมุนไพรร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕ ผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนสมุนไพรรเพื่อเศรษฐกิจ และเป้าหมายตัวชี้วัดยุทธศาสตร์นโยบายสมุนไพรรแห่งชาติ” แกะไขเป็น “เห็นชอบในหลักการของเป้าหมายของแผนปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการวัตถุดิบสมุนไพรรภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริมผลิตผลของสมุนไพรรที่มีศักยภาพตามความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศของแผนแม่บทแห่งชาติ ว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรรไทย ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ โดยมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ จัดตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนพัฒนาการผลิตผลสมุนไพรรที่มีศักยภาพ เพื่อพิจารณากำหนดเป้าหมายและแผนปฏิบัติงานโครงการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนพัฒนาผลิตผลวัตถุดิบสมุนไพรรที่มีศักยภาพ และส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการวัตถุดิบสมุนไพรร” ฝ่ายเลขานุการ ขอแก้ไขมติที่ประชุมเพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น

โดยผู้แทนสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ขอให้ฝ่ายเลขานุการเพิ่มการแก้ไขรายงานการประชุมเฉพาะส่วนที่เป็นสาระสำคัญหรือส่วนที่ได้มีการปรับเปลี่ยนข้อความให้ถูกต้องครบถ้วน

จากนั้นฝ่ายเลขานุการได้แจ้งระเบียบวาระสำคัญในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ มี ๑) เรื่องการแจ้งคำสั่งคณะกรรมการนโยบายสมุนไพรรแห่งชาติ ที่ ๑/๒๕๖๓ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนภารกิจของคณะกรรมการนโยบายสมุนไพรรแห่งชาติ ลงวันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๓ ๒) เรื่อง รายงานการดำเนินงานขับเคลื่อนสมุนไพรรเพื่อเศรษฐกิจ ภายใต้แผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรรไทย ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ ๓) เรื่องเพื่อพิจารณาแผนปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการวัตถุดิบสมุนไพรร ว่าด้วยเป้าหมายของยุทธศาสตร์ที่ ๑ ภายใต้แผนแม่บทแห่งชาติฯ โดย ผู้เข้าร่วมประชุมได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ประชุมเพื่อให้การขับเคลื่อนงานเป็นไปตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ ๔) แนวทางการขับเคลื่อนการผลิตและพัฒนาคุณภาพวัตถุดิบสมุนไพรรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในเรื่องของขวัญฤดูประสงคค์ เป้าประสงคค์หลัก เป้าหมายแนวทางการการขับเคลื่อนพืชสมุนไพรร กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพื้นที่นำร่องพัฒนารวมกลุ่มการปลูกและแปรรูปสมุนไพรร การจัดทำฐานข้อมูล รวมทั้งแนวทางการพัฒนา และ ๕) ร่างระเบียบวาระการประชุมคณะกรรมการนโยบายสมุนไพรร ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ ที่ได้นำแจ้งที่ประชุมเพื่อทราบล่วงหน้า

มติที่ประชุม รับรองรายงานการประชุม

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อทราบ

๓.๑ คำสั่งคณะกรรมการวัดถุดิบบสมุนไพรมุขที่ ๑/๒๕๖๓ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนพัฒนาผลิตผลสมุนไพรที่มีศักยภาพ

เลขานุการรายงานต่อที่ประชุมว่า ในการประชุมคณะกรรมการวัดถุดิบบสมุนไพรมุข ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาและจัดทำแผนปฏิบัติงานโครงการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนพัฒนาผลิตผลสมุนไพรที่มีศักยภาพเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการวัดถุดิบบสมุนไพรมุข จึงอาศัยหน้าที่และอำนาจตามข้อที่ ๘ ของคำสั่งคณะกรรมการวัดถุดิบบสมุนไพรมุข ๑/๒๕๖๓ แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนพัฒนาผลิตผลสมุนไพรที่มีศักยภาพ ลงวันที่ ๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๓ ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์รุ่งระวี เต็มศิริฤกษ์กุล เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ ผู้อำนวยการกองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานคณะกรรมการ ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นคณะกรรมการ และผู้แทนกองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นคณะกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่และอำนาจตามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนพัฒนาผลิตผลสมุนไพรที่มีศักยภาพ ลงวันที่ ๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๓

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ประชุม

รศ.ภญ.รุ่งระวี เต็มศิริฤกษ์กุล แจ้งขอแก้ไข ชื่อคณะและมหาวิทยาลัยที่สังกัดปัจจุบัน เป็น คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประธาน มีความเห็นว่าจากบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการฯ ชุดนี้มีเรื่องของการศึกษารวบรวมข้อมูลอยู่แล้ว และเนื่องจากได้มีการประชุมหารือหน่วยงานในการจัดทำฐานข้อมูลจึงเสนอให้เพิ่มบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการฯ โดยที่ประชุม มีความเห็นว่าผู้ดำเนินการเรื่องฐานข้อมูลเกี่ยวข้องกับงานด้านสารสนเทศ จึงควรให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำฐานข้อมูลพืชสมุนไพรอีกคณะหนึ่ง

มติที่ประชุม รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนพัฒนาผลิตผลสมุนไพรที่มีศักยภาพ

๓.๒ ผลการดำเนินงาน ปีงบประมาณ ๒๕๖๓ และแผนการดำเนินงานโครงการปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ของหน่วยงานตามแผนด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๖๕

ประธาน มีความเห็นว่า เรื่องเพื่อทราบวาระนี้ มีเนื้อหาที่ต้องพิจารณาจึงขอให้คณะกรรมการฯ ร่วมให้ความเห็นในแต่ละเป้าหมายเพื่อทราบและพิจารณาร่วมกัน

เลขานุการรายงานที่ประชุมว่า ในวาระ ๓.๒ เป็นเรื่องของผลการดำเนินงาน ปีงบประมาณ ๒๕๖๓ และแผนการดำเนินงานโครงการปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ของหน่วยงานตามแผนด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๖๕ ประกอบด้วย ๒ เป้าหมาย คือ ๑) ประเทศไทยจะเป็นประเทศส่งออกวัตถุดิบสมุนไพรคุณภาพ และผลิตภัณฑ์สมุนไพรชั้นนำของภูมิภาคอาเซียน ๒) มูลค่าของวัตถุดิบสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรภายในประเทศเพิ่มขึ้น อย่างน้อย ๑ เท่าตัว ขับเคลื่อนภายใต้ยุทธศาสตร์ ๔ ยุทธศาสตร์ โดย คณะกรรมการวัดถุดิบบสมุนไพรมุขมีบทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ที่ ๑ คือการส่งเสริมผลิตผลของสมุนไพรไทยที่มีศักยภาพตามความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ มีเป้าหมายยุทธศาสตร์ ๑๐ เป้าหมาย ดังนั้นจึงขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมพิจารณาพร้อมรายงานผลการดำเนินการ ปี ๒๕๖๓ ทั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการได้มีการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนพัฒนาผลิตผลสมุนไพรที่มีศักยภาพ เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๓ โดยขอให้หน่วยงานร่วมรายงานผลการดำเนินงานปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ตามที่ได้ส่งข้อมูลมายังฝ่ายเลขานุการ ในแต่ละเป้าหมาย

เป้าหมายที่ ๑ มีการปลูกสมุนไพรมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ๔๓,๐๐๐ ไร่ ดำเนินการได้ ๔๘,๓๐๗ ไร่ โดย กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และกรมวิชาการเกษตร

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ประชุม

จากการรายงานสามารถดำเนินได้ตามเป้าหมาย คือ ๑) กรมส่งเสริมการเกษตร รวบรวมข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร และข้อมูลเกษตรกรและพื้นที่ปลูกจากข้อมูลระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร มีพื้นที่ปลูกสมุนไพรมี ๑,๔๓๖,๒๔๔ ไร่ เกษตรกร ๔๖๐,๓๔๙ ราย ๒) ข้อมูลจากกรมวิชาการเกษตรมีพื้นที่ปลูกพืชสมุนไพร ๖๐,๐๘๒ ไร่ และพื้นที่ปลูกสมุนไพรมีที่ได้รับการรับรอง GAP ๕๔,๙๓๓ ไร่ และ ๓) ข้อมูลรายงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในปี ๒๕๖๓ พื้นที่ปลูกพืชสมุนไพร ๑,๔๔๕ ไร่ จากเป้าหมายมีการปลูกสมุนไพรมีคุณภาพตามมาตรฐาน ๔๓,๐๐๐ ไร่ โดย รศ.ภญ.รุ่งระวี เต็มศิริฤกษ์กุล เห็นด้วยในการจัดทำฐานข้อมูล และอยากให้มีงานในเชิงคุณภาพการปลูกที่ได้มาตรฐาน ปราศจากสารปนเปื้อน และให้ได้ว่าได้ organic หรือไม่ พร้อมเสนอว่าในตัวเลขที่ดำเนินการได้ ๔๘,๓๐๗ ไร่ ต้องการเห็นมาก่อนที่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จะทำโครงการกับเกษตรกรนั้น เกษตรกรได้พัฒนาไปถึงจุดไหน มี best practice หรือไม่ และมีแผนรองรับว่าจะดำเนินงานต่อไปอย่างไร เพื่อให้เห็นภาพในการพัฒนา

มติที่ประชุม รับทราบ

เห็นชอบให้ฝ่ายเลขานุการรวบรวมข้อมูลรายงานจาก ๓ หน่วยงาน ๑) กรมวิชาการเกษตร ๒) กรมส่งเสริมการเกษตร และ ๓) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และให้ฝ่ายเลขานุการฯ นำข้อมูลมาแยกจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพร ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้ทราบจำนวนเกษตรกรที่ได้รับการรับรองแต่ละกลุ่มให้ชัดเจน

เป้าหมายที่ ๒ กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน ได้รับการส่งเสริมการแปรรูปหลังการเก็บเกี่ยว ณ สถานที่ปลูกและการผลิตผลิตภัณฑ์และสารสกัดอย่างง่ายในระดับชุมชน ๕๐ แห่ง

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ประชุม

จากการรายงานข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมการแปรรูปหลังการเก็บเกี่ยวสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย คือ ๑) กรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินการได้ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ จำนวน ๙ แห่ง ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ จำนวน ๑๐ แห่ง และปีงบประมาณ ๒๕๖๓ จำนวน ๘ แห่ง และมีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๗ แห่ง รวมทั้งหมดดำเนินการได้ทั้งสิ้น ๓๔ แห่ง ๒) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีการดำเนินการส่งเสริมการแปรรูปอย่างง่ายให้แก่เกษตรกร จำนวน ๕๐ ชุมชน มีเกษตรกรเข้าร่วมการส่งเสริม ๓,๘๙๗ ราย พื้นที่ปลูก ๔,๒๘๔ ไร่ โดย รศ.ภญ.รุ่งระวี เต็มศิริฤกษ์กุล เห็นว่าควรแสดงให้เห็นถึงชุมชนที่ประสบความสำเร็จเพื่อให้เป็นต้นแบบ

มติที่ประชุม เห็นชอบให้ ๑) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ส่งข้อมูลรายละเอียดของกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน ที่ได้รับการส่งเสริมการแปรรูปหลังการเก็บเกี่ยว ณ สถานที่ปลูกและการผลิตผลิตภัณฑ์และสารสกัดอย่างง่ายในระดับชุมชน สนับสนุนข้อมูลตัวเลขที่ได้รายงานมา ๒) ให้กรมวิชาการเกษตรสำรวจข้อมูลกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน ได้รับการส่งเสริมการแปรรูปหลังการเก็บเกี่ยวในระดับชุมชนและจัดทำข้อมูลรายงาน และ ๓) มอบหมายฝ่ายเลขานุการจัดทำข้อมูลเผยแพร่ชุมชนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จที่ได้รับการส่งเสริมการแปรรูปหลังการเก็บเกี่ยวในรูปแบบดิจิทัลลงในฐานข้อมูล

เป้าหมายที่ ๓ มีข้อกำหนดมาตรฐาน GAP/GACP หรือมาตรฐานอื่นของพืชสมุนไพร อย่างน้อย ๓๐ ชนิด

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ประชุม

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ รายงานผลการดำเนินงานจัดทำมาตรฐานสินค้าพืชสมุนไพร ซึ่งเป็นการกำหนดเกณฑ์คุณภาพของพืชสมุนไพรแห่ง แยกเป็น ๕ เรื่องตามส่วนของพืชที่นำมาใช้ได้แก่ ฉบับที่ ๑ หัว เหง้า และราก, ฉบับที่ ๒ ใบ ส่วนเหนือดิน และทั้งต้น, ฉบับที่ ๓ ดอก, ฉบับที่ ๔ ผลและเมล็ด และ ฉบับที่ ๕ เปลือกและเนื้อไม้ ซึ่งทุกฉบับอยู่ระหว่างประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา พร้อมทั้งให้ข้อมูลมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับพืชสมุนไพรที่มีการประกาศใช้แล้ว ได้แก่ GAP พืชอาหาร, GAP พืชสมุนไพร, มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และมาตรฐานการปฏิบัติทางการผลิตอาหารที่ดี (GMP) ที่ประชุมเห็นว่า เดิมการกำหนดเป้าหมายเริ่มต้นให้มีการกำหนดมาตรฐาน GAP ตามชนิดพืช เพื่อส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรแต่ละชนิดให้ได้คุณภาพมีสารสำคัญสูง โดย รศ.ภญ. รุ่งระวี เต็มศิริฤกษ์กุล ยกตัวอย่างการจัดทำมาตรฐาน GAP ฟ้าทลายโจรของประเทศอินเดีย ในประเด็นนี้ ผู้แทน มกอช. ชี้แจงว่า มาตรฐาน GAP พืชสมุนไพร สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับพืชสมุนไพรทุกชนิด โดยในมาตรฐานจะระบุให้เก็บเกี่ยวในระยะการเติบโตที่ให้สารสำคัญสูงอยู่แล้ว นอกจากนี้ข้อกำหนดยังคงครอบคลุมเรื่องคุณภาพและความปลอดภัยต่อผู้บริโภคด้วย เช่น การปนเปื้อนโลหะหนักตกค้าง นอกจากนี้ ได้ให้ข้อสังเกตว่า มกอช. มีประสบการณ์จัดทำมาตรฐานแยกรายชนิดพืช ซึ่งพบว่า มีรายละเอียดไม่แตกต่างกัน จะมีเฉพาะการจัดการในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยวเท่านั้น ซึ่งมีความเฉพาะเจาะจงในแต่ละชนิดพืช อย่างไรก็ตามข้อมูลการจัดการในแปลงเพื่อให้ได้สารสำคัญสูงจะต้องเป็นข้อมูลวิชาการที่มีการพิสูจน์ยืนยันจึงจะนำมาจัดทำมาตรฐานได้ แต่ในปัจจุบันยังขาดข้อมูลวิชาการในส่วนนี้ มีเพียงคำแนะนำเท่านั้น เช่น คำแนะนำในการปลูกของกรมวิชาการเกษตร ที่ประชุมเห็นว่า กรอบเวลาการดำเนินการตามแผนแม่บทฯ ได้ขยายไปถึงปี ๒๕๖๕ จึงควรพิจารณาแนวทางการจัดทำมาตรฐานหรือเอกสารคำแนะนำเพิ่มเติมเป็นรายชนิดพืช โดยอาจเลือกพืชสมุนไพรที่มีความสำคัญมาดำเนินการก่อน เช่น ฟ้าทลายโจร

มติที่ประชุม เห็นชอบมอบหมายให้สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ พิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดทำมาตรฐาน GAP พืชสมุนไพรรายชนิดพืชเริ่มจากฟ้าทลายโจรเป็นลำดับแรก โดยอาศัยข้อมูลจากเอกสารคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร

เป้าหมายที่ ๔ มีแผนที่ความเหมาะสมของที่ดินสำหรับปลูกพืชสมุนไพร (Land Suitability) อย่างน้อย ๓๐ ชนิด

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ประชุม

กรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการจัดทำ Land Suitability มี ๑. ในปี ๒๕๖๐ ดำเนินการได้ ๔ ชนิดพืชสมุนไพร Product Champion (ขมิ้นชัน ๑๐๓.๙ ล้านไร่ , โพล ๑๒๐.๔ ล้านไร่ , บัวบก ๑๑๓ ล้านไร่, กระชายดำ ๑๐๓ ล้านไร่) ๒. ดำเนินการในปี ๒๕๖๑ จำนวน ๑๐ ชนิดพืช ได้แก่ ฟ้าทลายโจร กระชายเหลือง กระวาน ข่า ขิง คำฝอย ตะไคร้ บุก พริกไทย และว่านชักมดลูก ๓. ดำเนินการในปี ๒๕๖๒ จำนวน ๑๐ ชนิดพืช ได้แก่ กระเจี๊ยบแดง เก๊กฮวย ดีปลี บอระเพ็ด พญาขอ เพชรสังฆาต มะระขี้นก มะลิ มะแว้งเครือ มะแว้งต้น รวมทั้งสิ้น ๒๔ ชนิดพืช ซึ่งพืชสมุนไพร Product Champion (๔ ชนิด) มีการดำเนินการโดยนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยมาให้ข้อคิดเห็นที่รับรองเพื่อเผยแพร่ได้แล้ว ส่วนพืชอีก ๒๐ ชนิด พบปัญหาเรื่อง crop requirement ไม่สามารถเข้าถึงพืชเล็กซึ่งเป็นพืชแซมในพื้นที่และยังไม่ได้มีการลงสำรวจพื้นที่เนื่องจากขาดงบประมาณแต่ได้ดำเนินการโดยมีการดำเนินการแบบเดียวกันกับ Product Champion ๔ ชนิด แต่ยังไม่มีการรับรองรายงานแผนที่ความเหมาะสมของที่ดินสำหรับปลูกพืชสมุนไพร (Land Suitability) ทั้ง ๒๔ ชนิด ไม่สามารถดำเนินการไปถึงเรื่องของสารสำคัญ นางดาเรศร์ กิตติโยภาส รองประธาน มีความเห็นว่า เรื่อง crop requirement เกี่ยวกับกรมวิชาการเกษตร หากกรมพัฒนาที่ดินทำเรื่อง crop requirement อาจมีข้อมูลผิดพลาดเกิดปัญหาแก่เกษตรกรได้

เช่น เกษตรกรปลูกแล้วขายไม่ได้ เนื่องจากเกษตรกรไม่รู้ว่าจะใช้มาตรฐาน คุณภาพอะไร ไม่ได้สารสำคัญตาม มาตรฐาน แต่ไม่มีข้อมูลสารปนเปื้อน จึงเห็นควรให้กรมพัฒนาที่ดินตรวจสอบเพื่อให้ทราบว่าเป็นพื้นที่เหมาะสม ตาม crop requirement คุณภาพดี และกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกแจ้งว่า ในแผนนี้ มีสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตรอยู่ด้วย เรื่อง งบประมาณเป็นปัญหาของทุกหน่วยงานทางคณะใหญ่ ยังไม่มีแนวทางเรื่องงบประมาณ ถ้ามีงบวิจัยที่สามารถจะทำการวิจัยและพัฒนาได้ และได้แต่งตั้งสำนักงาน พัฒนาการวิจัยการเกษตรอยู่ในคณะกรรมการวิจัยฯ ซึ่งสามารถพิจารณาในเรื่องงบประมาณได้

มติที่ประชุม เห็นชอบให้กรมพัฒนาที่ดินวางแนวทางและจัดทำแผนยกระดับ พืชสมุนไพร ๔ ชนิด และ หาแนวทางดำเนินการ พืช อีก ๒๐ ชนิด โดยเสนอสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตรเพื่อให้ทราบ แผนงาน ที่จะพิจารณาดำเนินการสนับสนุนทุนวิจัย ต่อไป

เป้าหมายที่ ๕ มีฐานข้อมูลพื้นที่ปลูกพืชสมุนไพร (Land Use) ๑ ฐานข้อมูล

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ประชุม

ประธานแจ้งที่ประชุมว่าได้มีการประชุมหารือหน่วยงานภายในสังกัดกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการการจัดทำฐานข้อมูล ประกอบด้วย ๑) พื้นที่ปลูกสมุนไพรที่เปลี่ยนแปลงเป็น ข้อมูลของกรมส่งเสริมการเกษตร ๒) Land Suitability ของกรมพัฒนาที่ดิน ๓) ข้อมูลพืชสมุนไพรที่ได้รับการ รับรอง GAP ของกรมวิชาการเกษตร และ ๔) ข้อมูลพื้นที่ปลูกพืชสมุนไพรของ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อ เกษตรกรรม เพื่อให้มีฐานข้อมูลพื้นที่ปลูกสมุนไพรที่ชัดเจนสามารถส่งเสริมเกษตรกรได้ โดย มีศูนย์เทคโนโลยี สารสนเทศฯ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้รับผิดชอบหลักการจัดทำฐานข้อมูล

มติที่ประชุม เห็นชอบการจัดทำฐานข้อมูลพืชสมุนไพร โดยขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป

เป้าหมายที่ ๖ มีห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO ๑๗๐๒๕ ให้บริการตรวจสอบ คุณภาพวัตถุดิบ จำนวนเพิ่มขึ้น อย่างน้อย ๑๕ แห่ง (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ๑๐ แห่ง และมหาวิทยาลัย ต่าง ๆ ๕ แห่ง)

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ประชุม

กรมวิชาการเกษตรรายงานว่าได้มีการดำเนินการพัฒนาบุคลากร เรื่องการพัฒนาวิธีวิเคราะห์ คุณภาพสมุนไพรโดยฝึกอบรมนักวิชาการโดยได้รับการอนุเคราะห์วิทยากรและเครื่องมือจากกรมการแพทย์ แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และสำหรับการตรวจวิเคราะห์สมุนไพร มีแผนในการวิจัยและพัฒน การเกษตร ในเรื่องของการพัฒนาห้องปฏิบัติการพบปัญหาอุปสรรคในเรื่องของงบประมาณ กรมวิชาการเกษตร มีห้องปฏิบัติการได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO ๑๗๐๒๕ จำนวน ๘ แห่ง มีการตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างแต่ยังไม่มี การวิเคราะห์สารสำคัญพืชสมุนไพร โดย กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ให้ข้อมูลที่มีการเผยแพร่ให้ความรู้เทคนิค วิธีการวิเคราะห์สารสำคัญพืชสมุนไพรซึ่งเผยแพร่ในตำรายาสมุนไพรไทย สามารถสืบค้นได้ในเว็บไซต์ ของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และเว็บไซต์สำนักยาและวัตถุเสพติด ในเรื่องของการตรวจพืชสมุนไพรมี ๗ ชนิด โดย รศ.ภญ.รุ่งระวี เต็มศิริฤกษ์กุล ให้ความเห็นว่าให้เสนอปรับลดเป้าหมายตามจำนวนห้องปฏิบัติการที่ได้รับ รองมาตรฐาน ISO ๑๗๐๒๕ คงเหลือจำนวน ๘ แห่ง ที่กรมวิชาการเกษตรมีอยู่ จากนั้นกรมการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก ให้ข้อมูลว่าขั้นต้นมีการกำหนดเป้าหมายจากศูนย์ที่มีอยู่จริงของ ๑) กรมวิชาการเกษตร ๒) ศูนย์ของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ของกระทรวงสาธารณสุข ขอให้กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์รายงานข้อมูล จำนวนศูนย์ที่มีและมีความเห็นว่าจะสามารถไปสู่เป้าหมายได้ ซึ่งศูนย์ของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์มีอยู่ จำนวน ๑๔ ศูนย์ และถูกปรับลดงบประมาณขณะนี้กำลังดำเนินการอยู่ในระหว่างของงบประมาณ โดย รองประธาน เสนอให้มีการทำ Mapping ตัวอย่างพืชสมุนไพรเพื่อให้ทราบข้อมูลแหล่งปลูกสมุนไพร

มติที่ประชุม เห็นชอบมอบหมายกรมวิชาการเกษตร ๑) ดำเนินการจัดทำแผนในการขับเคลื่อนและงบประมาณที่ต้องเตรียมการเพื่อการพัฒนาบุคลากรในเรื่องของขบวนการปรับปรุงและพัฒนาห้องปฏิบัติการที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO ๑๗๐๒๕ ให้บริการตรวจสอบคุณภาพวัตถุดิบ พร้อมปัญหาอุปสรรคของการดำเนินการให้ชัดเจน

เป้าหมายที่ ๗ มีระบบตลาดกลาง ๔ แห่ง และตลาดอิเล็กทรอนิกส์ ๑ แห่ง (E-Market)

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ประชุม

รศ.ภญ.รุ่งระวี เต็มศิริฤกษ์กุล ให้ความเห็นว่า มีตัวอย่างที่มาของตลาดกลางเกิดจากการดำเนินการของตลาดในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่เกษตรกรได้ประโยชน์ จึงมีการเริ่มดำเนินการที่ องค์การตลาดเพื่อการเกษตร แต่ไม่สามารถดำเนินการได้ จึงหันมาดำเนินการตลาด platform electronic โดย กรมแพทย์แผนไทย ให้ข้อมูลว่าปัจจุบันมีการดำเนินการจัดทำตลาดกลางโดยมีการทำ MOU ระหว่างกรมส่งเสริมการเกษตร ตลาดไท กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และบริษัท ไทยแอ็กโกร เอ็กเชนจ์ จำกัด (ตลาดไท) เป็นโครงการตลาดไท select พืชสมุนไพรสดและเครื่องเทศสดปลอดภัย ทางกรมส่งเสริมการเกษตรได้ประชาสัมพันธ์ไปทางจังหวัดรับผู้ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการจัดหมวดหมู่ผลิตภัณฑ์สมุนไพร ขณะนี้อยู่ระหว่างจัดตลาดเพื่อประชาสัมพันธ์เกษตรกรที่มีความพร้อมมาขายในราคาพิเศษ มีกำหนดการเปิดการขายในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๔ จากนั้น ออก. ให้ข้อมูลว่ากำลังของงบประมาณปี ๒๕๖๕ จัดทำศูนย์คัดตัดแต่งมีเป้าหมายให้เกษตรกรและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีตลาดกลางสำหรับพืชสมุนไพร และที่ประชุมเห็นควรให้มีการประชาสัมพันธ์ตลาด electronic ของสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ และของกรมส่งเสริมการเกษตร ในการส่งเสริมให้เกิดตลาดกลาง electronic

มติที่ประชุม เห็นชอบ ๑) ติดตาม เร่งรัด การดำเนินการจัดตั้งตลาดกลางพืชสมุนไพรที่กำลังดำเนินการ ๒) ให้กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการในการขับเคลื่อนตลาดกลาง ที่ได้ดำเนินการร่วมกับ บริษัท ไทยแอ็กโกร เอ็กเชนจ์ จำกัด (ตลาดไท)

เป้าหมายที่ ๘ มีข้อกำหนดมาตรฐานสมุนไพรในตำรามาตรฐานสมุนไพรไทย (Thai Herbal Pharmacopoeia, THP) เพิ่มขึ้น ๗๕ รายการ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ประชุม

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ให้ข้อมูลว่าได้มีการจัดทำข้อกำหนดมาตรฐานยา ๙๙ ชนิด มีการดำเนินการเล่มที่ ๑ (volume I) ประกอบด้วยสมุนไพร ๑๑ ชนิด ได้แก่ บอระเพ็ด ชุมเห็ดเทศ ฟ้าทะลายโจร กะเพราแดง ขมิ้นชัน มะแว้งเครือ ไพล พริกไทยดำ พริกไทยอ่อน สวาด และ ตานหม่อน และวิธีทดสอบ ๗๖ เรื่อง

เล่มที่ ๒ (volume II) ประกอบด้วยสมุนไพร ๑๐ ชนิด ได้แก่ ใบมะกรูด ผิวมะกรูด กระจับปี่ สมอไทย สมอพิเภก ว่านน้ำ หมากสง มะขามป้อม และพลู และวิธีทดสอบ ๗๒ เรื่อง ฉบับเพิ่มเติม ปี ๒๕๔๗ (Supplement to Thai Herbal Pharmacopoeia ๒๐๐๔) ประกอบด้วยสมุนไพร ๒ ชนิด ได้แก่ บัวบก ขมิ้นอ้อย และ ยาเตรียม ๓ ตำรับ ยาชงชุมเห็ดเทศ ยาแคปซูลฟ้าทะลายโจร และยาแคปซูลขมิ้นชัน และวิธีทดสอบ ๔๐ เรื่อง

เล่มที่ ๓ (volume III) ประกอบด้วยสมุนไพร ๑๑ ชนิด ได้แก่ ชุมเห็ดไทย ขมิ้นเครือ กระจับปี่ เตียนแดง เตียนดำ เตียนขาว เตียนข้าวเปลือก เตียนเกล็ดหอย เตียนตาตุ๊กแตน เตียนยาวพาลี และหญ้าหนวดแมว

ฉบับเพิ่มเติม ปี ๒๕๕๔ (Supplement to Thai Herbal Pharmacopoeia ๒๐๑๑) ประกอบด้วยสมุนไพร ๒ ชนิด ได้แก่ ใบชะพลูและพญาอ รวมทั้ง Dissolution ของยาแคปซูล ชมื่นชั้น และเกณฑ์การยอมรับทางจุลชีววิทยาสำหรับยาเตรียมสมุนไพร

เล่มที่ ๔ (volume IV) ประกอบด้วยสมุนไพร ๑๐ ชนิด ได้แก่ ใบรางจืด บุนนาค จันทน์แดง จันทน์ขาว เกสรบัวหลวง ลักจั่น เพชรสังฆาต พิกุล เทียนสัตตบุษย์ เทียนตากบ

มติที่ประชุม รับทราบ

เป้าหมายที่ ๙ มีฐานข้อมูลพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์ของประเทศไทย (National Database of Thai Plants and Traditional Knowledge) ๑ ฐานข้อมูล

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ประชุม

ที่ประชุมรายงานผลดำเนินการ แผนในการจัดทำฐานข้อมูลสมุนไพรและตัวอย่างพืชสมุนไพร (กรมป่าไม้ และกรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช) กรมป่าไม้ดำเนินการสำรวจสมุนไพรในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ในปี ๒๕๖๐ มีการสำรวจ ๑๗๗ กลุ่มแปลง ซึ่งมีการดำเนินการด้านข้อมูลสำเร็จแล้ว โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มง่าย และหมุดที่วางไว้แล้วทั่วประเทศ ในปี ๒๕๖๒ และ ๒๕๖๓ ได้สำรวจเรียบร้อยแล้ว จำนวน ๑๑๒ กลุ่มแปลง โดยมีการสำรวจสมุนไพรในเขตป่าสงวนแห่งชาติแล้ว ทั้งสิ้น ๒๘๙ กลุ่มแปลง ครอบคลุมพื้นที่ ๔๓ จังหวัด พบปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับชื่อของสมุนไพรที่สำรวจทุกชนิดทั่วประเทศ โดยต้องมีการตรวจสอบอ้างอิงชื่อทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก ปัจจุบันอยู่ระหว่างการจัดการข้อมูลซึ่งการดำเนินการจัดการข้อมูลของกรมป่าไม้มีความแตกต่างจากกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งวิธีการสำรวจและวิธีการรวมข้อมูล โดยไม่สามารถรวบรวมเป็นฐานข้อมูลเดียวกันได้ เนื่องจากขาดการวางแผนตั้งแต่ต้น รศ.ภญ.รุ่งระวี เต็มศิริฤกษ์กุล ขอให้แสดงพื้นที่สำรวจที่ได้ทำเสร็จแล้ว ซึ่งอยู่ในระดับที่สามารถให้ข้อมูลได้ ซึ่งเคยมีการให้ข้อมูลรายงานว่ามีกี่ชนิดพืชและมีแผนดำเนินการอย่างไร โดยกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รายงานการดำเนินการ ๑) เรื่องการรวบรวมข้อมูลชนิดพันธุ์ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรโดยสัมภาษณ์ชุมชนชายฝั่ง ๒๐ จังหวัด พบสมุนไพร ๔๐ ชนิด การรวบรวมดำเนินการสำเร็จและตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว ๒) การสำรวจบันทึกข้อมูลสมุนไพรในป่าโดยสำรวจพื้นที่ชายฝั่งป่าชายเลน ๒๐ จังหวัด สิ้นปี ๒๕๖๓ ดำเนินการสำรวจชนิดพันธุ์ ๑๖ ชนิด พร้อมบันทึกคำพิกัดชนิดพันธุ์ที่พบพร้อมบันทึกสิ่งแวดล้อม สำเร็จแล้ว ๑๔ จังหวัด มีแผนดำเนินการในปี ๒๕๖๔ อีก ๖ จังหวัด ซึ่งจะเป็นไปตามกรอบแผนแม่บทที่ได้กำหนดไว้

มติที่ประชุม เห็นชอบ มอบหมายฝ่ายเลขานุการขอข้อมูลรายงานจาก กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

เป้าหมายที่ ๑๐ มีการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืชสมุนไพรและเทคโนโลยีเพื่อผลิตภัณฑ์ ๓๐ เรื่อง/ปี

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ประชุม

ที่ประชุมมีการรายงานจากหน่วยงาน ๑) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) มีการดำเนินโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องการพัฒนาพันธุ์พืชและการทำเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์สมุนไพร ปี ๒๕๖๐ จำนวน ๑ โครงการ ปี ๒๕๖๑ จำนวน ๑๒ โครงการ ปี ๒๕๖๒ จำนวน ๔ โครงการ และปี ๒๕๖๓ จำนวน ๑๔ โครงการ รวมทั้งสิ้น ๓๑ โครงการ ปัจจุบันการเสนอโครงการในปี ๒๕๖๔ อยู่ระหว่างการของบประมาณ ๒) กรมวิชาการเกษตรมีข้อมูลโครงการวิจัยที่กองแผนงานของกรม ๓) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ มีข้อมูลโครงการวิจัยและการพัฒนาเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับพืชสมุนไพร และ ๔) กรมปศุสัตว์ ดำเนินโครงการวิจัยการนำสมุนไพรไปใช้ประโยชน์ด้านสุขภาพการป้องกันโรค มีทั้งสิ้น ตั้งแต่ ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๓ จำนวน ๕ เรื่อง ได้แก่เรื่อง ตีปาลี ลูกใต้ใบ บอระเพ็ดสำหรับเลี้ยงไก่พื้นเมือง ใบหม่อน และเรื่องของการพิสูจน์

เอกลักษณ์สมุนไพรมานำมาใช้เลี้ยงสัตว์ การวิเคราะห์สมุนไพรรักษาโรค กากกาแฟ และกากใบชาต่อการผลิตลูกสุกรหลังหย่านม

มติที่ประชุม เห็นชอบ มอบหมายฝ่ายเลขานุการจัดทำข้อมูลรายงานโครงการวิจัยแยกเป็น ๑) ด้านการพัฒนาพันธุ์ ๒) ด้านเทคโนโลยีเพื่อผลิตวัตถุดิบ และ ๓) การนำไปใช้ประโยชน์

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ซึ่งแจ้งผลดำเนินการตามตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริมผลิตผลของสมุนไพรไทยที่มีศักยภาพตามความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ๒ ตัวชี้วัด

๑) พื้นที่ปลูกสมุนไพรที่มีคุณภาพมีจำนวนอย่างน้อย ๕๐ % ของพื้นที่ปลูกสมุนไพรทั้งหมด มีผลดำเนินการได้ร้อยละ ๙๑.๕๑ พิจารณาจากข้อมูลระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร พบว่า ข้อมูลภาวะการผลิตพืชสมุนไพรอายุสั้น (รต.๐๑) จำนวน ๓๑,๙๖๙.๓๕ ไร่ และพืชสมุนไพรอายุยาว (รต.๐๒) จำนวน ๒๐,๕๗๒.๓๔ ไร่ รวมทั้งสิ้น จำนวน ๕๒,๕๔๑.๖๙ ไร่ ขณะที่มีแปลงปลูกสมุนไพรเข้าระบบรับรองแปลง GAP แล้วจำนวน ๔๘,๓๐๗ ไร่ จาก ๔๑ ชนิด ตามรายงานของกรมวิชาการเกษตร ดังนั้นพื้นที่ปลูกสมุนไพรที่มีคุณภาพ เท่ากับ ร้อยละ ๙๑.๙๔

๒) กลุ่มผู้ปลูกและแปรรูปสมุนไพรที่มีคุณภาพตามข้อกำหนดมาตรฐานมีจำนวนอย่างน้อย ๕๐% ของจำนวนกลุ่มทั้งหมด มีผลดำเนินการ N/A เนื่องจากยังไม่มีข้อมูลสนับสนุนข้อมูลรายงาน เป็นผลจากการประเมินผลโครงการ

จากนั้น ฝ่ายเลขานุการเสนอรายงานแผนงาน/โครงการที่ดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บทฯ (ปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ของหน่วยงาน ประกอบด้วย ๙ หน่วยงาน ๑๒ แผนงาน/โครงการ ดังนี้

๑. กรมส่งเสริมการเกษตร : โครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืช (สมุนไพร) งบประมาณ : ๔,๘๗๒,๗๐๐ บาท

๒. กรมวิชาการเกษตร : โครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร/กิจกรรมการแปรรูปวัตถุดิบพืชสมุนไพรให้ได้มาตรฐาน งบประมาณ : (อยู่ในขั้นตอน เสนอขอรับการจัดสรรวงเงิน)

๓. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โครงการส่งเสริมพืชสมุนไพรในเขตปฏิรูปที่ดิน งบประมาณ ๖,๕๑๒,๐๐๐ บาท

๔. กรมปศุสัตว์ : ๑) โครงการศึกษาผลของกากกาแฟและกากใบชาต่อการผลิตลูกสุกรหลังหย่านมในด้านสุขภาพและโรคในระบบทางเดินอาหารของสุกรที่เกิดจากแบคทีเรีย โดยสำนักพัฒนาอาหารสัตว์ งบประมาณ : ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ๒) โครงการศึกษาการใช้ข้าวกล้องร่วมกับใบหม่อน ต่อสมรรถภาพการผลิตคุณภาพไข่ สีไข่แดง องค์ประกอบทางเคมีในเลือด องค์ประกอบทางโภชนาการในฟองไข่ และองค์ประกอบของไขมันในไข่แดงของไก่ไข่ที่เลี้ยงแบบปล่อยอิสระ โดย กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ งบประมาณ ๔๑๔,๐๐๐ บาท

๕. สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ : โครงการพัฒนาที่ปรึกษาเกษตรกร งบประมาณ : ๑๑๖,๐๐๐ บาท

๖. สถาบันวิจัยสมุนไพร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ : ๑) แผนงานการวิจัยและพัฒนาบัญชีและบัญชีเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ งบประมาณ ๘,๑๙๖,๙๖๐ บาท ๒) แผนงานวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางจากสมุนไพรไทยเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้อุตสาหกรรมสมุนไพรไทย งบประมาณ ๑,๓๕๘,๔๐๐ บาท ๓) แผนงานวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ยาจากสมุนไพรเพื่อสนับสนุนการใช้ยาสมุนไพรในประเทศไทย งบประมาณ ๒๘,๔๑๙,๓๖๐ บาท

๗. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : โครงการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรจากป่าชายเลนอย่างยั่งยืน งบประมาณ ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท

๘. สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้ กรมป่าไม้ : โครงการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืชสมุนไพรเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน งบประมาณ ๙๗๘,๐๐๐ บาท

๙. สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช : โครงการสำรวจและจัดทำข้อมูลพืชสมุนไพร งบดำเนินงาน ๓,๐๔๑,๘๐๐ บาท

มติที่ประชุม ให้นำหน่วยงานจัดทำแผนขับเคลื่อนการปฏิบัติที่มีความชัดเจนเพื่อสนับสนุนเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ เพื่อการพิจารณาในขั้นตอนการดำเนินงานถึงความเป็นไปได้และให้เห็นปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานได้ตามเป้าหมายในการประชุมครั้งต่อไป

๓.๓ การจัดทำร่าง ประกาศคณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติ

กรมส่งเสริมการเกษตร รายงานการดำเนินการตามพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้มีการส่งเสริมผู้ประกอบการ และเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมความสามารถของผู้ประกอบการ และจากการประชุมคณะกรรมการสมุนไพรแห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓ ที่ประชุมมีความเห็นให้กรมส่งเสริมการเกษตรกลับไปทบทวนเกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำประกาศเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมความสามารถของผู้ประกอบการ กรมส่งเสริมการเกษตร จึงได้ดำเนินการยกร่างประกาศคณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติ เรื่อง มาตรการส่งเสริมการผลิตสมุนไพรเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร ตามแนวทางเกษตรปลอดภัย พ.ศ. เสนอต่อที่ประชุมคณะทำงานขับเคลื่อนพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีศักยภาพ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๓ เพื่อพิจารณาร่าง ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นควร ให้นำหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พิจารณาภารกิจที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมผู้ประกอบการผลิตสมุนไพร และให้หน่วยงานรับผิดชอบหลักจัดประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการจัดทำร่างประกาศคณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการส่งเสริมผู้ประกอบการ ตามประกาศคณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติ ต่อไป

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ประชุม

ที่ประชุมมีความเห็นว่า ตามที่กรมส่งเสริมการเกษตรได้ยกร่างฯ ยังไม่ครอบคลุมบทบาทภารกิจของกรมในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้มีการส่งเสริมผู้ประกอบการผลิตสมุนไพร จึงขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทบทวนและดำเนินการจัดทำร่างประกาศฯ ดังกล่าว ในภาพของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

มติที่ประชุม เห็นชอบ ให้นำหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พิจารณาภารกิจที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมผู้ประกอบการ และมอบให้กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักโดยให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมดำเนินการจัดทำร่างประกาศคณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติ เรื่อง มาตรการส่งเสริมการผลิตสมุนไพรเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร ตามแนวทางเกษตรปลอดภัย พ.ศ. ในภาพกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ต่อไป

๓.๔ เมืองสมุนไพรในจังหวัดที่อยู่ในคลัสเตอร์เกษตรวัตถุดิบสมุนไพร ได้แก่ จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดสกลนคร และจังหวัดอุทัยธานี

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เสนอต่อที่ประชุมเกี่ยวกับ จังหวัดที่เป็น เมืองสมุนไพรมี ๑๔ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย ปราจีนบุรี สกลนคร สุราษฎร์ธานี อุตรธานี พิษณุโลก อุทัยธานี สระบุรี นครปฐม จันทบุรี มหาสารคาม สุรินทร์ อำนาจเจริญ และสงขลา ซึ่งแบ่งได้ ๓ คลัสเตอร์ ได้แก่ คลัสเตอร์เกษตรวัตถุดิบสมุนไพร คลัสเตอร์อุตสาหกรรมสมุนไพร และคลัสเตอร์ท่องเที่ยวความงาม และสุขภาพและการแพทย์แผนไทย

ตามแผนแม่บทแห่งชาติ ว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพร ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ สร้างความเข้มแข็งของการบริหารและนโยบายของภาครัฐ เพื่อการขับเคลื่อนสมุนไพรอย่าง ยั่งยืน มาตรการที่ ๖ การพัฒนาเมืองสมุนไพร (Herbal City) กำหนดให้มีการพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมและ ศักยภาพให้เป็นเมืองสมุนไพร (Herbal City) เพื่อถ่ายทอดมาตรการและแผนงานจากแผนแม่บทแห่งชาติสู่ การพัฒนาในระดับภูมิภาค จึงได้มีคำสั่งกระทรวงสาธารณสุข ที่ ๖๒/๒๕๖๓ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการ อำนวยการโครงการพัฒนาเมืองสมุนไพร ลงวันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓ และที่ ๑๒๘/๒๕๖๓ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการพัฒนาเมืองสมุนไพร (เพิ่มเติม) เป็นกลไกในการขับเคลื่อน โดยมีแนวทางในการขับเคลื่อนเมืองสมุนไพร แบ่งเป็น ๓ คลัสเตอร์ มีการดำเนินงานตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ ภายใต้แผนแม่บทแห่งชาติ ว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพร ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ เป็นแผนผลิตภัณฑ์ สมุนไพรแห่งชาติ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ มีการดำเนินงานตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ ภายใต้แผนแม่บทแห่งชาติ ว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพร ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ เป็นแผนผลิตภัณฑ์สมุนไพรแห่งชาติ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ เมืองสมุนไพร : เป็นเมืองที่มีการถ่ายทอดมาตรการและแผนงานจากแผนแม่บทแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาต้นทาง กลางทาง ปลายทาง มีการดำเนินการ ตั้งแต่ ๑) ปี ๒๕๕๙ : คณะรัฐมนตรี อนุมัติแผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๑ ๒๕๖๐-๒๕๖๔ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ มาตรการที่ ๖ โครงการพัฒนาสมุนไพร ๒) ปี ๒๕๖๐ ดำเนินการ แผนงานที่ ๑ : จัดตั้งเมืองสมุนไพร ๔ จังหวัดนำร่อง (เชียงราย สุราษฎร์ธานี ปราจีนบุรี สกลนคร) ๓) ปี ๒๕๖๑- ๒๕๖๒ ดำเนินการ แผนงานที่ ๒ : (๑) เพิ่มส่วนขยาย ๑๐ จังหวัด (พิษณุโลก อุทัยธานี สระบุรี นครปฐม จันทบุรี มหาสารคาม สุรินทร์ อำนาจเจริญ สงขลา อุตรธานี) (๒) ออกแบบแผนพัฒนาเมืองสมุนไพร ตามจุดเน้นยุทธศาสตร์ ดังนี้ ด้านเกษตร ด้านอุตสาหกรรม และด้านการท่องเที่ยว และ ๔) ปี ๒๕๖๓-๒๕๖๕ ดำเนินการ แผนงานที่ ๓ : ยกกระดับเมืองสมุนไพรเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทานของประเทศ ต่อยอดเมืองสมุนไพรด้วย จุดเน้น ได้แก่ คลัสเตอร์เกษตรวัตถุดิบสมุนไพร คลัสเตอร์อุตสาหกรรมสมุนไพร และคลัสเตอร์ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพความงามและการแพทย์แผนไทย

มุ่งเน้นการพัฒนาตลอดห่วงโซ่ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง ปลายทาง โดย **คลัสเตอร์เกษตร วัตถุดิบสมุนไพร** มีพื้นที่เป้าหมายดำเนินการ ๕ จังหวัด ได้แก่ อำนาจเจริญ สุรินทร์ มหาสารคาม อุทัยธานี สกลนคร ผลงานเด่นที่ได้ดำเนินการมาแล้ว ๑) Matching ระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการในระดับพื้นที่ ๒) มีพื้นที่ปลูกสมุนไพรที่ได้รับมาตรฐาน GAP อินทรีย์ ๓) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาเมืองสมุนไพร ๙๓๘ ราย และมีเป้าหมายในการยกระดับเมืองสมุนไพร ๑) ร่วมรับรองแปลงปลูกและคุณภาพวัตถุดิบสมุนไพร ยกกระดับ เกษตรกร ๒) เป็นตลาดกลางวัตถุดิบสมุนไพร (online & offline) สร้างรายได้แก่เกษตรกร และ ๓) เป็นแหล่ง วัตถุดิบสมุนไพรคุณภาพของประเทศ และคลัสเตอร์เกษตรวัตถุดิบสมุนไพร มีกำหนดการประชุมคณะทำงาน ครั้งแรกวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๔ ในงานมหกรรมกัญญา ณ จังหวัดบุรีรัมย์

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา

๔.๑ จุดเน้นยุทธศาสตร์ที่ควรดำเนินการในระยะเวลาที่เหลือของแผนแม่บทฯ

(ปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕) ยุทธศาสตร์ที่ ๑

ฝ่ายเลขานุการ เสนอว่าเนื่องจากเป็นช่วงปลายของแผนแม่บทแห่งชาติฯ และจากในการประชุมคณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติ ครั้งที่๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓ ที่ประชุมได้พิจารณาการรายงานผลการดำเนินการในทุกยุทธศาสตร์และที่ประชุมเห็นชอบปรับจุดเน้นยุทธศาสตร์ที่ควรดำเนินการในระยะเวลาที่เหลือของแผนแม่บทฯ (ปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕) ยุทธศาสตร์ที่ ๑

๑) กลุ่มสมุนไพร Product Champions เน้นการพัฒนาสายพันธุ์ และการพัฒนาตลาดครบห่วงโซ่ (ขมิ้นชัน, ไพล, กระจायดำ, บัวบก)

๒) กลุ่มสมุนไพรที่ไม่ใช่ Product Champions

- เน้นการปลูกสมุนไพรที่ใช้ในการผลิตตำรับยาแผนไทยมุ่งลดการนำเข้า (กวาวเครือขาว, มะขามป้อม, กระจाय, พริก, ฟ้าทะลายโจร, กระจायแดง, หญ้าหวาน, ว่านหางจระเข้)

- สมุนไพรอื่นๆ ได้แก่ ข้า ขมิ้นอ้อย เพชรสังฆาต มะระขี้นก ว่านชักมดลูก ตระไคร้หอม กระจाय ตระไคร้ มะเฒ่า พริกไทย ดีปลี สะเดา หมาก หม่อน เก๊กฮวย เสาวรส ถั่งเช่า ถั่งเช่าสีทอง ใบเตย โสมตังกุย แมงลัก โรสแมรี่ เจียวกู่หลาน ออริกานโน่ มะเดื่อ ฝรั่ง มะรุม แมคคาดาเมีย พลู ผักเหลียง กระจायม แครอท ถั่วเหลือง เห็ดหลินจือ ชิง กล้วยน้ำว่า กล้วยหักมุก สะพลู ทับทิม น้อยหน่า ผักเสี้ยน มะกอก มะนาว หญ้าปักกิ่ง โหระพา มะกรูด กระจाय บอระเพ็ด กระจायอม กะเพรา อัญชัน หญ้าหวาน พลูควา ส้มป่อย มะขาม ขี้เหล็ก บัวหลวง มะเดื่อ มะลิ ทุเรียนเทศ เพกา มะแว้ง เร่ว พักข้าว อบเชย เสลดพังพอน บุก

๓) การเพิ่มมูลค่าวัตถุดิบสมุนไพรไทย มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๓.๑) ด้านปัจจัยนำเข้า

๓.๑.๑) ฐานข้อมูล

(๑) พื้นที่การผลิตสมุนไพร ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตพืชสมุนไพรได้หลากหลายชนิด ปลูกง่าย ที่มีลักษณะประจำท้องถิ่นตามสภาพพื้นที่และภูมิอากาศ รวมทั้งมีแหล่งผลิตกระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยแหล่งวัตถุดิบสมุนไพรในประเทศไทยมาจาก ๓ แหล่งที่สำคัญ ได้แก่

- สมุนไพรที่ได้มาจากการปลูก มีการรวมกลุ่มผลิตสมุนไพรในรูปแบบแปลงใหญ่ สำหรับพืชสมุนไพรที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง หรือ Product Champions ๔ ชนิด ได้แก่ กระจायดำ ไพล บัวบก และ ขมิ้นชัน นอกจากนี้ยังมี กระจायแดง ฟ้าทะลายโจร ว่านหางจระเข้ กระจाय คำฝอย ตระไคร้หอม พลูควา เพชรสังฆาต ดีปลี มะระขี้นก ว่านชักมดลูก กฤษณา จันทน์เทศ พริกไทย ส้มแขก มะแขว่น พลู และสมุนไพรอื่นๆ นอกจากนี้มีข้อมูลผู้ปลูกสมุนไพรที่ได้มาตรฐาน GAP หรืออินทรีย์ รวมทั้งกลุ่มเกษตรกร วิชาทิจชุมชนที่ผลิตและแปรรูปสมุนไพรเบื้องต้นที่ได้มาตรฐาน ซึ่งในภาพรวม พบว่า พื้นที่ปลูกพืชสมุนไพรเพื่อการค้ามีไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ทำการเกษตรกรรมทั่วประเทศเนื่องจากเกษตรกรมีทางเลือกในการผลิตพืชอื่นๆ และยังขาดความชัดเจนเรื่องตลาดสมุนไพร ยิ่งไปกว่านั้นการผลิตพืชสมุนไพรส่วนใหญ่อยู่ในลักษณะพืชผสมผสานในครัวเรือนมากกว่าการผลิตในระบบการค้าจึงทำให้ไม่มีการรายงานข้อมูลในส่วนนี้ ส่วนกลุ่มผู้ปลูกสมุนไพรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย วิชาทิจชุมชนที่ดำเนินกิจการด้านแปรรูปสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สุขภาพ ซึ่งสามารถจำแนกตามสินค้าและบริการรวม ๒๒๑ ผลิตภัณฑ์/บริการ

- สมุนไพรที่ได้จากแหล่งธรรมชาติ สมุนไพรหลายชนิดในตำรับยาแผนโบราณต้องเก็บจากป่าธรรมชาติ ซึ่งยังขาดระบบการจัดการที่ดิน และการปลูกหรือขยายพันธุ์ทดแทน ทำให้สมุนไพรในธรรมชาติมีปริมาณลดน้อยลง ขาดแคลนและอาจสูญพันธุ์ได้ในอนาคต เช่น ข้าวเย็นเหนือ ข้าวเย็นใต้ ชะเอมเหนือ ชิงชี เถาวัลย์เปรียง ผาง สมุลแว้ง สารพัดพิษ และอบเชยไทย เป็นต้น นอกจากนี้สมุนไพรบางชนิดต้องมี

การนำเข้าเพื่อทดแทนการขาดแคลนวัตถุดิบซึ่งมีปัญหาของชนิดพันธุ์ที่อาจแตกต่างจากการใช้แบบเดิมและส่งผลต่อคุณภาพของยาจึงจำเป็นต้องมีการขยายพันธุ์นำจากป่ามาปลูกและปลูกทดแทนเพื่อการใช้สมุนไพรอย่างยั่งยืน

- สมุนไพรที่ได้จากการนำเข้าปริมาณการนำเข้าสมุนไพรในปัจจุบันยังคงค่อนข้างสูงเป็นการนำเข้าวัตถุดิบสมุนไพรเฉพาะที่เป็นยาสมุนไพรบางชนิดไม่ใช่พืชท้องถิ่นของไทยแต่สามารถปลูกได้ในประเทศไทย เช่น สมุนไพร กลุ่มโกฐ, สมุนไพรกลุ่มเทียน เป็นต้น หรือสมุนไพรบางชนิดไม่ทราบแหล่งปลูก และแหล่งซื้อ การนำเข้าสะดวกกว่ามีพ่อค้าคนกลางจัดการ หรือมีราคาต่ำกว่าที่ซื้อในประเทศ ดังนั้น หากมีการจัดการวัตถุดิบที่ดี มีการวางแผนการปลูกก็อาจลดการนำเข้าได้

(๒) ทะเบียนเกษตรกร เกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพรมีจำนวน ๙,๐๑๕ ครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย มีการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนผลิตพืชสมุนไพร จำนวน ๓๑๕ กลุ่ม และวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปสมุนไพร เพื่อเพิ่มมูลค่าหลากหลายประเภท จำนวน ๑,๙๒๙ กลุ่ม

๓.๑.๒) องค์ความรู้ด้านสมุนไพร

ประเทศไทยมีพืชสมุนไพรที่เคยใช้ผลิตเป็นยาแผนโบราณกว่า ๑,๐๐๐ ชนิด การแพทย์พื้นบ้าน และการใช้พืชสมุนไพรได้สืบทอดและสั่งสมอยู่ในสังคมไทยนานนับพันปี คนไทยทั่วไปไม่มีความรู้พื้นบ้านในการรักษาโรคและอาการต่างๆ แต่ยังมีการศึกษาวิจัยที่เป็นข้อมูลทางวิทยาศาสตร์เพื่อสนับสนุนองค์ความรู้เดิมได้ไม่ครอบคลุม ตลอดจนขาดการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้เป็นฐานข้อมูลหรือองค์ความรู้ที่เป็นสากลและเข้าถึงได้ สมุนไพรที่มีศักยภาพทางการตลาดที่สามารถสนับสนุนการท่องเที่ยวและบริการเพื่อสุขภาพ ได้แก่ กวาวเครือขาว กระชายดำ ไพล บัวบก ขมิ้นชัน ว่านหางจระเข้ อัญชัน ประคำดีควาย มะขามป้อม เมียง (ชาหมัก) มะแขว่น ผงนิ้ว หม่อน โปรตีนจากรังไหม ถั่งเช่า เป็นต้น

๓.๑.๓) เทคโนโลยีการผลิตพืชสมุนไพร

การผลิตพืชสมุนไพร มีปัจจัยสำคัญคือ คุณภาพและมาตรฐานของวัตถุดิบสมุนไพร ซึ่งประกอบด้วย

(๑) คุณภาพของวัตถุดิบ มีความสำคัญมาก เพราะเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ คุณภาพของ วัตถุดิบเริ่มต้นจากการเพาะปลูก การเลือกสายพันธุ์ที่ดีที่ให้สารออกฤทธิ์สูง แหล่งเพาะปลูกที่ดี การให้ปุ๋ยที่เหมาะสม การให้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช จะมีผลต่อคุณภาพของวัตถุดิบ การเก็บเกี่ยว ต้องทราบส่วนของพืชที่จะนำมาใช้เป็นยาว่าส่วนใด เช่น ลำต้น ราก ใบ เปลือกไม้เนื้อไม้ เป็นต้น

(๒) คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดี ใช้ได้ผลต้องมีตัวออกฤทธิ์ ซึ่งจะต้องเริ่มจากวัตถุดิบที่มีคุณภาพดีเท่านั้น สารสำคัญออกฤทธิ์ในแต่ละส่วนของพืชมีความแตกต่างกัน ควรจะเก็บเกี่ยวที่อายุเท่าใดของพืช ฤดูกาลเก็บเกี่ยว ช่วงเวลาเก็บเกี่ยวและวิธีเก็บเกี่ยว สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อการสร้างสารสำคัญในพืช ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับสรรพคุณทางยาของสมุนไพร ในการตรวจสอบคุณภาพของสมุนไพร จะต้องกำหนดปริมาณของสารสำคัญนี้ด้วย การบรรจุและเก็บรักษาเพื่อป้องกันการเสื่อมคุณภาพของสมุนไพรจากการ ทำลายของเชื้อจุลินทรีย์ต้องเก็บสมุนไพรในที่แห้ง สะอาด ปราศจากความอับชื้น ปิดฉลากระบุชื่อสมุนไพร

๓.๑.๔) เทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดการข้อมูลในเรื่องของการผลิต แหล่งที่มา มาตรฐานการผลิต สรรพคุณ วิธีใช้ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรไทยให้เป็นระบบ สามารถเข้าถึงได้ง่าย นำไปสู่การนำไปใช้ต่อยอดการพัฒนา และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง จะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสมุนไพรไทย

๓.๑.๕) นโยบายรัฐบาล

การสนับสนุนทางนโยบายในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสมุนไพรไทยมีความชัดเจน
อย่างยิ่งในทุกๆระดับ คือ

(๑) เป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงแผนฯ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๙) เร่งรัดให้เศรษฐกิจสามารถขยายตัวเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕.๐ ต่อปี เพื่อให้ก้าวสู่การเป็นประเทศรายได้สูงได้ใน ปี ๒๕๖๙ สำหรับในด้านการบริหารจัดการการพัฒนาการเกษตร ได้มุ่งเน้นสู่ความเป็นเลิศด้านอาหาร เพิ่มมูลค่า สินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรให้ได้ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๓.๐ เพื่อให้เกษตรกร ซึ่งจะต้องเป็นการเติบโต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน รักษาทุนทางธรรมชาติเพื่อการเติบโตสีเขียว อนุรักษ์และใช้ ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งการใช้กลไกใหม่ในการขับเคลื่อนประเทศไทย (New Engines of Growth) ที่เรียกว่า Thailand ๔.๐ เป็นการสร้างความมั่งคั่งอย่างยั่งยืนให้กับประเทศไทย ในศตวรรษที่ ๒๑ โดยการแปลง "ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ" (Comparative Advantage) ของประเทศไทย ที่มีอยู่ ๓ ด้าน คือ "ความหลากหลายเชิงชีวภาพ" (Bio-Diversity) และ "ความหลากหลายเชิงวัฒนธรรม" (Cultural Diversity) เป็น "ความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน" (Competitive Advantage) ใน ๕ กลุ่มอุตสาหกรรม/ เทคโนโลยีใหม่ (New Industries/Core Technologies) อันประกอบด้วย กลุ่มที่ ๑: Food, Agricultural Products & Bio-Tech กลุ่มที่ ๒: Health, Wellness & Bio-Med กลุ่มที่ ๓: Automation, Robotics & Mechatronics กลุ่มที่ ๔: Digital Devices, Internet of Things & Embedded Technology กลุ่มที่ ๕ : Culture, Creativity & High Value Services จาก ๕ กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีใหม่ จะสามารถสร้าง "New Startups" ที่เกี่ยวเนื่องจากสมุนไพรไทยเกิดขึ้น ได้แก่ กลุ่มที่ ๑: Agritech, Foodtech และกลุ่มที่ ๒ : Healthtech, Spa

(๒) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แต่งตั้งคณะกรรมการวัตถุพิเศษสมุนไพร ภายใต้คณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติ เพื่อดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การส่งเสริมผลิตผลของสมุนไพร ที่มีศักยภาพตามความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ภายใต้แผนแม่บทแห่งชาติ ว่าด้วยการพัฒนา สมุนไพรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ มีเป้าหมายที่ต้องการให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ส่งออกวัตถุดิบสมุนไพร คุณภาพและผลิตภัณฑ์สมุนไพรชั้นนำของภูมิภาคอาเซียน และมีมูลค่าของวัตถุดิบสมุนไพรและผลิตภัณฑ์ สมุนไพรภายในประเทศเพิ่มขึ้นอย่างน้อย ๑ เท่าตัว ภายในปี ๒๕๖๔ ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์

(๓) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้มีการกำหนดกรอบการวิจัย การพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพ โดยกำหนดกรอบงานวิจัยสมุนไพรไทย อาหารเสริม และสปาไว้ เป็น ๒ ใน ๒๙ กลุ่มงาน ซึ่งอยู่ภายใต้แผนงานส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยที่มุ่งเป้าตอบสนอง ความต้องการในการพัฒนาประเทศ

๓.๑.๖) กฎหมาย/กฎระเบียบที่สนับสนุนหรือเป็นข้อจำกัดในการผลิต/จำหน่าย การผลิตและนำมาใช้พืชสมุนไพร มีความเกี่ยวข้องกับกฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง ในหลายมิติ ตั้งแต่การเก็บหา การผลิต แหล่งที่มาของสมุนไพร ซึ่งจะต้องเป็นไปตามข้อตกลงระหว่างประเทศ กับการคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่ การคุ้มครองภายใต้อนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity : CBD) พิธีสารนาโงยาว่าด้วยการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จาก ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม (Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits Arising from their Utilization to the Convention on Biological Diversity) การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ.๒๕๔๒ และการนำไปใช้ในรูปแบบผลิตภัณฑ์ต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ พระราชบัญญัติยา พ.ศ.๒๕๑๐ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.๒๕๒๒ พระราชบัญญัติ

คุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ.๒๕๕๒ และพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ.๒๕๒๒ เป็นต้น

๓.๒) ปัจจัยด้านกระบวนการในการสร้างการเพิ่มมูลค่าสมุนไพร

๓.๒.๑) กระบวนการผลิต การเพิ่มมูลค่าให้กับสมุนไพร เริ่มต้นจากกระบวนการผลิตวัตถุดิบที่ได้มาตรฐาน เพื่อให้ได้สมุนไพรที่มีคุณภาพ เริ่มตั้งแต่ พื้นที่ปลูก สภาพแวดล้อม แสง อุณหภูมิ ความชื้น เหมาะสมกับชนิด หางไกลมลพิษที่อาจมีสารตกค้างในดิน น้ำ เช่น พื้นที่ปลูกผักโดยใช้สารเคมี มากๆ พื้นที่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม เหมือน พันธุ์เป็นพันธุ์ที่ถูกต้อง และให้สารสำคัญออกฤทธิ์สูง สวนที่ใช้ทำพันธุ์ มีคุณภาพดี ปราศจากโรคแมลง และเหมาะสมสำหรับทำพันธุ์ เช่น เหง้า แฉก เมล็ด ต้นพันธุ์สมบูรณ์ การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวไปจนถึงการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อให้สามารถรักษาคุณภาพ ป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งไม่พึงประสงค์ต่างๆ ที่จะมีผลต่อคุณภาพของสมุนไพร ดังนั้น การผลิตสมุนไพรจึงจำเป็นต้องมีมาตรฐาน ตั้งแต่การผลิตวัตถุดิบ เช่น มาตรฐาน GAP มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ สำหรับการปลูกพืชสมุนไพร การแปรรูป สินค้าสมุนไพรไทย GMP และมาตรฐานด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น ผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ เป็นต้น นอกจากนี้สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำลังมีการจัดทำมาตรฐานสินค้าเกษตรสำหรับสมุนไพรทั้ง เกษตรกรสามารถขอรับการรับรองมาตรฐานได้ทั้งมาตรฐานกระบวนการผลิต และมาตรฐานสินค้า เพื่อให้วัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพ คือ มีสารสำคัญออกฤทธิ์ในปริมาณที่เหมาะสมสำหรับการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด มีความปลอดภัย คือมีการปนเปื้อนของเชื้อจุลินทรีย์ สารปนเปื้อน และสิ่งแปลกปลอมไม่เกินค่ามาตรฐานที่กำหนด ยังมีการผลิตพืชสมุนไพรที่สำคัญทางเศรษฐกิจในรูปแบบแปลงใหญ่ เพื่อให้ได้สมุนไพรที่มีทั้งปริมาณและคุณภาพ สามารถสร้างอำนาจต่อรอง และเชื่อมโยงตลาดได้ตามนโยบายตลาดนำการผลิตรวมถึงการส่งเสริมการใช้พันธุ์ดี สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์ ตลอดจนจัดทำแหล่งรวบรวม อนุรักษ์ และขยายพันธุ์สมุนไพรที่สำคัญ

๓.๒.๒) นวัตกรรม ในปัจจุบัน มีการนำสมุนไพรมาใช้อย่างหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะการใช้สมุนไพรเพื่อสุขภาพและความงาม ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มนโยบายของชาติในการขับเคลื่อนประเทศ การพัฒนาให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ โดยใช้องค์ความรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์ ทั้งในแง่การผลิต การแปรรูป และวิธีการนำไปใช้ จะทำให้สามารถจดสิทธิบัตร และต่อยอดไปสู่การเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้

๓.๒.๓) การตลาดและประชาสัมพันธ์

(๑) การส่งเสริมการตลาด จะต้องสร้างมูลค่าในเชิงผลิตภัณฑ์สมุนไพรทั้งในประเทศและภูมิภาคต้องอาศัยกลยุทธ์ด้านการตลาดที่มุ่งเน้นลูกค้า คือ ต้องมีการวิจัยตลาดเพื่อค้นหาความต้องการของลูกค้า แล้วนำพฤติกรรมของผู้บริโภคมาค้นหาสินค้าและบริการที่ตรงตามความต้องการ เปลี่ยนจากการเพิ่มมูลค่า (Value Adding) เป็นการสร้างมูลค่า (Value Creating) เปลี่ยนจาก Product Orientation เป็น Customer Orientation และเปลี่ยนจาก Product Marketing เป็น Strategic Branding

(๒) การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้บริโภค สมุนไพรของประเทศไทยมีชื่อเสียงมากในระดับนานาชาติทั้งในแง่ของยา เครื่องปรุงรสอาหาร หรือผลิตภัณฑ์เสริมความงาม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้สมุนไพรไทย ภูมิปัญญาไทยสู่ตลาดโลกได้

๓.๓) ผลผลิต

จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น นำไปสู่ผลผลิตที่สามารถวัดผลเชิงประจักษ์ ได้ดังนี้

(๑) วัตถุดิบสมุนไพรที่มีศักยภาพทางการตลาดที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ปลอดภัย และมีมูลค่าทางการตลาดสูง ได้แก่ ขมิ้นชัน ไพล ฟ้าทะลายโจร กระชายดำ บัวบก กวาวเครือขาว ว่านหางจระเข้ อัญชัน มะขามป้อม มะแขว่น หม่อน กระเจี๊ยบ พริก เป็นต้น

(๒) มีสินค้าผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยหลากหลายชนิดสามารถจำหน่าย และต่อยอดสู่ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อื่นๆ ที่มีมูลค่าทางการตลาดสูง รวมทั้งส่งออกได้เพิ่มขึ้น

๓.๔) ผลลัพธ์

ทั้งนี้ หากมีการวางกลยุทธ์ที่ถูกต้อง ชัดเจน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง จะสามารถสร้างผลลัพธ์ ที่เป็นรูปธรรมได้ ดังนี้

(๑) ทดแทนพืชเศรษฐกิจที่มีปัญหา โดยการปลูกสมุนไพร ที่ใช้พื้นที่น้อย มีมูลค่าสูง

(๒) มูลค่าการจำหน่ายสินค้าสมุนไพรไทยเพิ่มขึ้น ทั้งจากการจำหน่ายในรูปแบบวัตถุดิบการแปรรูปขั้นต้น การสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์ เช่น อาหารสุขภาพ และภาคการบริการที่ต่อเนื่อง เช่น การท่องเที่ยว สปา

ข้อเสนอเพื่อพิจารณา

เห็นชอบ จุดเน้นยุทธศาสตร์ที่ควรดำเนินการในระยะเวลาที่เหลือของแผนแม่บทฯ (ปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทบทวนแผนงาน/โครงการ ปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อดำเนินการให้เกิดผลตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ที่ ๑ ของแผนแม่บทฯ (ปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕)

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ประชุม

ที่ประชุมมีความเห็นว่า จุดเน้นยุทธศาสตร์ที่เสนอเพื่อพิจารณา ยังไม่สามารถตอบเป้าหมายที่จะดำเนินการในระยะเวลาที่เหลือของแผนแม่บทฯ (ปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ได้ และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทบทวนแผนงาน/โครงการ ปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อดำเนินการให้เกิดผลตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ที่ ๑ ของแผนแม่บทฯ (ปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕)

มติที่ประชุม เห็นควร ให้หน่วยงานจัดทำแผนการปฏิบัติงานโครงการที่ได้รับงบประมาณ ปี ๒๕๖๔ และทบทวนแผนงานโครงการที่ขอรับการจัดสรรงบประมาณ ปี ๒๕๖๕ เพื่อให้การดำเนินการสนับสนุนให้เกิดผลตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ที่ ๑ ของแผนแม่บทฯ (ปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕) เพื่อนำเสนอในการประชุมครั้งต่อไป

๔.๒ เพิ่มเติมองค์ประกอบ คำสั่งคณะกรรมการขับเคลื่อนพัฒนาผลิตผลสมุนไพรที่มีศักยภาพ

ฝ่ายเลขานุการเสนอต่อที่ประชุมว่า ตามที่ได้แต่งตั้งคำสั่งคณะกรรมการวัดผลผลิตสมุนไพร ที่ ๑/๒๕๖๓ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนพัฒนาผลิตผลสมุนไพรที่มีศักยภาพ เพื่อพิจารณาแผนปฏิบัติงานโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนพัฒนาผลิตผลวัดผลผลิตสมุนไพรเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการวัดผลผลิตสมุนไพร นั้น ด้วยฝ่ายเลขานุการได้พิจารณาแล้วว่า เห็นสมควรเพิ่มเติมองค์ประกอบคำสั่งคณะกรรมการขับเคลื่อนพัฒนาผลิตผลสมุนไพรที่มีศักยภาพ โดยได้นำเสนอในการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนพัฒนาผลิตผลสมุนไพรที่มีศักยภาพ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๓ เพื่อพิจารณาและที่ประชุมมีมติเห็นชอบ การขอเพิ่มเติมองค์ประกอบของคณะทำงานฯ ดังนี้

๑) ผู้แทนกรมส่งเสริมสหกรณ์	เป็นคณะทำงาน
๒) ผู้แทนสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	เป็นคณะทำงาน
๓) ผู้แทนสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	เป็นคณะทำงาน
๔) ผู้แทนกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	เป็นคณะทำงาน
๕) ผู้แทนสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ	เป็นคณะทำงาน
๖) ผู้แทนกรมป่าไม้	เป็นคณะทำงาน
๗) ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	เป็นคณะทำงาน

๘) ผู้แทนกรรมการค้าภายใน

เป็นคณะกรรมการ

๙) ผู้อำนวยการกองพัฒนายาแผนไทยและสมุนไพร
กรรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

เป็นคณะกรรมการ

และเลขานุการร่วม

จึงเสนอที่ประชุมเพื่อพิจารณา เห็นชอบให้เพิ่มเติมองค์ประกอบของคณะทำงานขับเคลื่อนพัฒนาผลิตผลสมุนไพรที่มีศักยภาพ เพื่อให้การขับเคลื่อนพัฒนาผลิตผลวัตถุดิบสมุนไพรเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการวัตถุดิบสมุนไพร ให้การขับเคลื่อนงานบรรลุผลตามเป้าหมายแผนงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

มติที่ประชุม เห็นชอบ ให้เพิ่มเติมองค์ประกอบของคณะทำงานขับเคลื่อนพัฒนาผลิตผลสมุนไพรที่มีศักยภาพ ตามที่ฝ่ายเลขานุการเสนอ

เลิกประชุมเวลา ๑๖.๓๐ น.

(นางสาวกัลยาณิสรณ์ แก้วขาว)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรฯ

ผู้จัดรายงานการประชุม

(นางสาวสุนณา มณีพิทักษ์)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรฯ

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ตรวจรายงานการประชุม